

Danmarks Mission ved OSCE, IAEA og CTBTO

Wien, den 19. juli 2010

Nyt fra OSCE-missionen

Uformelt udenrigsministtermøde i Almaty den 16.-17. juli 2010

Som det vigtigste resultat af det uformelle OSCE-udenrigsministtermøde i Almaty opnåedes principiel tilslutning til det kasakhiske formandskabs absolutte topprioritet, afholdelse af et OSCE-topmøde i Astana inden udgangen af 2010.

Det har længe været usikkert, om der kunne opnås enighed om en tilstrækkelig substantiel dagsorden for et topmøde, og om det i givet fald burde finde sted i Kasakhstan. Da det kasakhiske formandskabs udkast til konklusioner fra mødet med hensyn til dagsorden for et topmøde imidlertid i væsentlig grad blandt andet tilgodeså EU's og USA's prioriteter, og der ikke var alternative mødesteder på bordet, endte det med tilslutning til et topmødes afholdelse i Astana. Kasakherne imødekom samtidig et vestligt ønske om også at afholde en del af topmødets forudgående review-konference vedrørende den menneskelige dimension i Astana - et ønske der skyldes hensynet til kasakhiske og andre centralasiatiske NGO'ers muligheder for at komme til orde.

Datoen og den nøjagtige dagsorden for topmødet vil nu blive genstand for forhandlinger i Wien i den kommende tid, og det samme gælder tilrettelæggelsen og indholdet af den review-konference, der på de tre OSCE-dimensioner (den politisk-militære, den økonomisk-miljømæssige og den menneskelige dimension) skal gå forud for et topmøde. Indlæggene på ministtermødet viste, at der fortsat er betydelig uenighed om bl.a. vægtningen af dimensionerne, hvad der givetvis også vil blive bekræftet, når det kommer til udarbejdelse af den politiske erklæring og den handlingsplan, som skal udgå fra topmødet.

Situationen i Kirgisistan

Efter opstanden i Kirgisistan den 6.-7. april, der førte til, at tidl. præsident Bakiev blev væltet og en overgangsregering under ledelse af Roza Otunbaeva indsat, udbrød der den 10. juni voldelige sammenstød mellem usbekiske og kirgisiske befolkningsgrupper i landets sydlige dele. De officielle tal melder om mere end 300 døde og 2300 sårede. Omkring 350.000 blev flygtninge eller internt fordrevne. Trods vanskelige betingelser gennemførtes den 25. juni den planlagte folkeafstemning om en ny, mere parlamentarisk præget forfatning og om udnævnelse af Roza Otunbaeva til præsident. Folkeafstemningen forløb på en tilfredsstillende måde og med

overraskende høj deltagelse. Overgangsregeringen har bekræftet intentionen om at gennemføre parlamentsvalg den 10. oktober, men det er usikkert, om det mere parlamentariske system vil vise sig levedygtigt. Sikkerhedssituationen er pt. rolig, men der meldes stadig om spændinger og risiko for yderligere uro. Den økonomiske situation er vanskelig, og korrupsion og organiseret kriminalitet udbredt.

Det Permanente Råd vedtog allerede den 29. april at give OSCE-Centeret i Bisjkek et budgettillæg på 200.000 euro til en række projekter, herunder fortsat støtte til borgerværnene, indsamling af våben, forebyggelse af etniske spændinger og støtte til reform- og menneskerettighedsudviklingen. Der drøftes nu en yderligere, mere omfattende udvidelse af Centerets aktiviteter og budget, hvilket Danmark og EU støtter. Centeret spiller desuden fortsat en central, koordinerende rolle for det internationale samfunds indsats.

Der blev ved weekendens uformelle ministerrådsmøde i Almaty opnået principiel enighed om etablering af en OSCE-politi-rådgivningsgruppe i det sydlige Kirgisistan på i første omgang ca. 90 medlemmer, hvis opgave vil være at bidrage til genoprettelse af den offentlige orden, til at styrke kapaciteten hos det nationale politi og til at reducere de inter-etniske spændinger. Denne enighed opnåedes efter intensive forhandlinger i dagene op til mødet med det kirgisiske indenrigsministerium. I Wien skal der nu træffes endelig beslutning om rådgivningsgruppens mandat, modaliteter og budget.

Principbeslutning om destruktion af overskydende ammunition

I OSCE's militære dimension har et dansk forslag om ammunitionsdestruktion i den seneste tid været med til at sætte dagsordenen. Forslaget udspringer af, at OSCE-medlemslandene ikke har tilkendegivet - som de har gjort det vedrørende små og lette våben - at den foretrukne metode for afhændelse af overskydende ammunition er destruktion. Da der heller ikke i FN er vedtaget en lignende beslutning, blev emnet fundet egnet til at blive fremsat som beslutningsforslag i Forum for Sikkerhedssamarbejde (FSC) i marts 2010.

Forslaget om destruktion af overskydende ammunition er udformet som en hensigtserklæring, som inkluderer en national vurdering af - baseret på en række givne indikatorer - om et ammunitionsparti skal betragtes som overskydende eller ej. Selvom en sådan beslutning vil være af ikke-bindende karakter, vil den alligevel være af stor betydning, da den vil give OSCE-medlemslande anledning til at forespørge til andre medlemslandes eventuelle salg af ammunition - især når sådanne salg er af tvivlsom karakter. Forslaget er således især rettet mod de lande, som stadig besidder store partier af forældet koldkrigsammunition - og som kan være fristet til at sælge disse partier.

Som altid tager det tid for medlemslandene at forholde sig til nye forslag, men i løbet af forsommeren har toneangivne medlemslande, herunder EU-kredsen, udtrykt støtte til forslaget. Desværre udestår endelig stillingtagen fra et vesteuropæisk land, så det bliver derfor spændende at se, hvorledes forhandlingerne vil forme sig efter sommerferien.

Konference til fejring af 20-året for Københavnsdokumentet

Den 10.-11. juni afholdt det kasakhiske OSCE-formandskab i samarbejde med Danmark en stor konference i Eigtveds Pakhus for at højtideligholde 20-året for vedtagelsen af Københavnsdokumentet, som fortsat er en milepæl indenfor OSCE's forpligtelser indenfor demokrati og fundamentale rettigheder. Over 260 repræsentanter fra OSCE-landene og NGO'er deltog i konferencen, der blev åbnet i fællesskab af udenrigsminister Lene Espersen og den kasakhiske udenrigsminister. Drøftelserne på konferencen omhandlede demokratiske institutioner og menneskerettigheder, retsstatsprincipper, nationale minoriteter og bevægelsesfrihed. Det fremgik af drøftelserne, at OSCE-landene var kommet et godt stykke vej med hensyn til at opfylde forpligtelserne i Københavnsdokumentet, men at fortsat arbejde med at forbedre implementeringen af forpligtelserne var nødvendigt. En hel session var på dansk initiativ helliget en drøftelse af forslag, der kan sikre bedre opfyldelse af de forpligtelser, OSCE-landene indgik for 20 år siden i København. Drøftelserne viste stor talelyst og samtidig god og åben dialog mellem regeringsrepræsentanter og NGO'er, og deltagerne udtrykte stor tilfredshed med konferencen og det kulturelle program, hvori en kanalrundfart indgik. Det kasakhiske formandskab og Danmark har i fællesskab udsendt et perceptions-papir om konferencen, som indgår i interim-rapporten om Korfu-processen.

Travle måneder for den menneskelige dimension op til Tolerance-konferencen

Maj og juni var travle måneder i den menneskelige dimension. Udover Københavnskonferencen (se ovenfor) blev der i OSCE-regi afholdt et meget velbesøgt supplerende møde i den menneskelige dimension om ligestilling, en menneskehandel-konference med fokus på bekæmpelse af det udbredte fænomen med husligt slavearbejde, samt et seminar i Warszawa om retsvæsenets uafhængighed og adgang til retssystemet. I alle tre arrangementer deltog danske eksperter og/eller NGO'er.

De regelmæssige møder i den menneskelige dimension var i maj og juni præget af langvarige forhandlinger om dagsordenen for den stort anlagte Tolerance-konference, som er en af det kasakhiske formandskabs absolutte hovedprioriteter. Først den 10. juni - 2½ uge inden konferencen skulle afholdes den 29.-30. juni - lykkedes det at komme til enighed om en dagsorden for konferencen. Mens det oprindelige programudkast lagde op til en konference

med fokus udelukkende på religiøs tolerance, kæmpede EU og andre ligesindede for at få en bredere dagsorden, der også kunne inkludere ikke-diskrimination af blandt andet grupper med anden seksuel orientering.

Konferencen i Astana havde deltagelse af 600 repræsentanter fra OSCE-landene, internationale organisationer samt NGO'er, hvoraf mange kom fra Kasakhstan. Konferencen blev domineret af indlæg vedrørende behandlingen af henholdsvis muslimer og jøder samt i mindre grad kristnes forhold i muslimske OSCE-lande. Særligt det schweiziske forbud mod minareter samt tiltagene i Belgien og Frankrig vedrørende burkaforbud blev kritiseret. Den danske tegning-sag blev ikke nævnt direkte, men der var mange henvisninger til europæiske mediers negative eller forhånende fremstillinger af islam og muslimer. Det kasakhiske formandskab foreslog på mødet at oprette et OSCE Center for tolerance og ikke-diskrimination, og fremlagde ved afslutningen af konferencen en formandskabserklæring, der skulle danne grundlag for forhandlinger om en afsluttende toleranceerklæring på det foreslåede OSCE-topmøde.